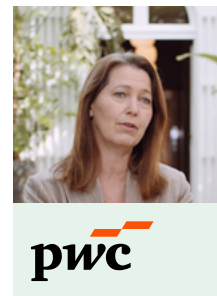

OVERDRAGELSE AF ERHVERVS- VIRKSOMHED TIL FONDSEJE

Anne Cathrine Primdal Allentoft

Anne Cathrine Primdal Allentoft
Partner, PwC

Mathias Ørnskov
Senior Manager, PwC

I anledning af Carlsbergfondets 150-års jubilæum, 2026

1. INDLEDNING

I december 2025 offentliggjorde Folketingets Skatteudvalg en redegørelse om erfaringerne med de indførte regler i aktieavancebeskatningslovens §§ 35 B-35 F.¹ Bestemmelserne giver adgang til at udskyde beskattningen ved overdragelse af kapitalandele til erhvervsdrivende fonde – den såkaldte ”successionsmodel” – og havde virkning fra 1. januar 2021.

Regelsættet udspringer af en politisk aftale fra 2013, der ønskede at forbedre forholdene for erhvervsdrivende fonde.² Den politiske opmærksomhed blev rettet mod området, efter at Erhvervsfundsudvalget forinden i en rapport fra december 2012 havde opfordret til at ændre reglerne for beskattning ved overdragelse af virksomheder til erhvervsdrivende fonde. Baggrunden herfor var, at der siden ophævelsen af successionsadgangen ved årtusindeskiftet ikke var blevet stiftet nye fonde med ejerskab af danske virksomheder.³ Allerede på daværende tidspunkt var man ellers opmærksom på, at dette var et væsentligt – om ikke afgørende – moment for, at en række store danske virksomheder var og er bevaret med dansk ejerskab.

Udarbejdelsen af den nye overdragelsesmodel var længe undervejs, og de første grundsten blev lagt af en tværministeriel arbejdsgruppe, der fik til opgave at udarbejde en model inden for en økonomisk årlig ramme på 300 mio. kr. Modellen blev offentliggjort i 2015, men blev kritiseret for ikke at være tilstrækkelig attraktiv og anvendelig i praksis. For at imødekomme denne kritik blev der i 2016 nedsat en ny arbejdsgruppe, og den økonomiske ramme blev samtidig forhøjet til 360 mio. kr.

Den tilpassede model blev offentliggjort i 2018 og efterfølgende fremsat som lovforslag⁴. Trods bred opbakning fra alle interessenter til at fremme en ny og mere attraktiv successionsmodel gav høringssvarene til lovforslaget dog fortsat udtryk for betænkeligheder ved modellens anvendelighed i praksis.⁵

Desværre gik høringsprofetien i opfyldelse, og Folketingets Skatteudvalg måtte således i sin netop offentliggjorte evaluering berette, at de nye successionsregler alene er blevet anvendt én gang i den godt og vel fireårige periode, som var omfattet af undersøgelsen.⁶

I forlængelse heraf kunne Folketingets Skatteudvalg konstatere, at "holdingmodellen" anvendes i vid udstrækning som alternativ til "successionsmodellen" – dog uden at angive en klar årsagssammenhæng.

Da den nye fondsmodel har vist sig mindre attraktiv, vil denne artikel give en indsigt i nogle af de muligheder, som de nugældende regler tilbyder. Gennemgangen vil i denne henseende tage udgangspunkt i forskellige bevæggrunde, som kan være styrende for overdragerens ønske om at overdrage virksomheden til fondseje.

2. BEVÆGGRUNDE FOR OVERDRAGELSE AF VIRKSOMHED TIL EN ERHVERVSDRIVENDE FOND

Gennem tiderne har erhvervsdrivende fonde fået overdraget ejerskabet til nogle af Danmarks største virksomheder, herunder Carlsberg, Mærsk og Novo Nordisk. Denne danske fondsmodel er helt unik i international sammenhæng og udgør et betydeligt fundament for tusindvis af arbejdspladser samt en væsentlig styrkelse af dansk økonomi.

Baggrunden for, at en virksomhedsejer vælger at overdrage sin virksomhed til fondsregi, kan bero på mange forskellige forhold. Fælles for dem er dog ofte et ønske om at sikre et langsigtet og stabilt ejerskab af livsværket kombineret med en uafhængig drift af virksomheden. Dertil kommer, at fondsmodellen kan tjene et bredere samfundsmæssigt formål.

Det har eksempelvis været tilfældet, hvor et familiemedlem er blevet ramt af en alvorlig eller uhelbredelig sygdom, og virksomhedsejeren derfor har ønsket at overdrage virksomheden til en erhvervsdrivende fond med henblik på, at fondens afkast uddeles til finansiering af forskning inden for det pågældende felt. På den måde kan livsværket fortsætte med at skabe værdi til almen nytte, samtidig med at det bidrager til et formål, der ligger ejeren personligt på sinde.

Overdragelsen kan også være begrundet i mere praktiske overvejelser. Besidder virksomhedsejerens børn eksempelvis ikke de rette kompetencer til at videreføre virksomheden, eller vil børnene hellere forfølge egne drømme, kan en overdragelse til en fond være en af de mest pragmatiske løsninger. Herved undgås potentielle familiekonflikter eller en uensigtsmæssig splittelse af virksomheden.

Overdrages virksomheden til en fond, skal det imidlertid holdes for øje, at familien reelt gøres arveløs af de overdragne formueværdier. Dette kan dog imødekommes, i det omfang overdragelsen sker til en fond, som blandt sine formål tilgodeser medlemmer af familiekredsen.

Inden valget træffes, om virksomheden skal generationsskiftes til familiemedlemmer, overdrages til en fond, afstås til tredjemand eller i kombination heraf, er det heller ikke utænkeligt, at den skattemæssige behandling tillægges en central vægt. De skattemæssige konsekvenser varierer nemlig betydeligt, og derved er der stor forskel på den nettoformue, som kan gives videre efter betaling af skatter og afgifter.

3. OVERDRAGELSE EFTER DE ALMINDELIGE SKATTEREGLER

Foruden særlige regler, der faciliterer en lempelig skattemæssig behandling ved overdragelse af kapitalandele til fondseje, skal virksomhedsejeren under normale omstændigheder betale avanceskat. Avancen opgøres som forskellen mellem kapitalandelenes handelsværdi på overdragelsestidspunktet og anskaffelsessummen. Den opgjorte fortjeneste medregnes som aktieindkomst, jf. personskattelovens § 4 a, stk. 1, nr. 4, og beskattes med en sats på op til 42 pct., jf. personskattelovens § 8 a, stk. 2.

Skatten skal betales af virksomhedsejeren frie midler, medmindre den kan finansieres gennem overskudslikviditet i selskabet, som forinden er udloddet og beskattet hos ejeren som udbytte. Virksomhedsejeren er således pligtig til at betale avanceskat på den formue, som der gives uigenkaldeligt afkald på, uden hensyn til, om kapitalen helt eller delvist gives til gavn for almenvelgørende eller på anden måde almennyttige formål.

Hvorvidt gaven også har skattemæssige konsekvenser for den modtagende fond, afhænger i første række af, om fonden betegnes som en familiefond, og dernæst om midlerne tilføres fondens grundkapital (hvorfra der ikke kan uddeles) eller den disponible kapital.

Skattemæssigt er familiefonde defineret som fonde, der i sine vedtægter tillægger medlemmer af bestemte familier fortrinsret til uddelinger fra fonden eller fortrinsret til at indtage bestemte stillinger, jf. § 7 i lov om fonde og visse foreninger og § 28 i lov om erhvervsdrivende fonde.⁷ I praksis behandles en fond som en familiefond, når fundatsen indeholder et familieformål – uanset hvor beskedent det end måtte være.⁸

Særreglerne for familiefonde indebærer blandt andet, at fonden er indkomst-skattepligtig med 22 pct. af modtagne gaver, uanset om disse tilfalder grundkapitalen eller den disponible kapital. Ydes gaven til grundkapitalen i forbindelse med stiftelsen af fonden, er gaven dog i stedet afgiftspligtig med 20 pct.⁹

Til forskel herfra kan fonde uden familieformål modtage gaver, der tilgår grundkapitalen, skattefrit, jf. fondsbeskatningslovens § 3, stk. 6, 1. pkt., in fine. Tilgår midlerne i stedet den disponible kapital, skal fonden svare 22 pct. i indkomstskat på samme vis som familiefonde.

Hertil kommer, at familiefonde ikke har adgang til at fradrage den del af årets resultat, der uddeles til medlemmer af familien. En familiefond vil

således som altovervejende hovedregel enten direkte i fonden eller indirekte gennem et driftsselskab betale skat af den indkomst, der tilgodeser familiedømlemmer.

Tidligere havde familiefonde ellers ret til fradrag for uddelinger til familiedømlemmer, såfremt sådanne uddelinger var omfattet af fondens vedtægtsmæssige formål. Denne fradragsret blev imidlertid ophævet ved lov nr. 473 af 17. maj 2017. Som kompensation herfor blev der indsat en bestemmelse i ligningslovens § 7 V, stk. 2, hvorefter modtageren alene skal medregne 80 pct. af uddelingsbeløbet, når uddelingen sker til ikke-fradragsberettigede formål. Uddelinger til fysiske personer beskattes som personlig indkomst med en progressiv skattesats.

Det selvstændige regelsæt for familiefonde er nærmest udtryk for et fiskalt forbud mod at varetage familiens økonomiske interesser gennem en fondsstiftelse. Samtidig er det også bemærkelsesværdigt, at skatterettens regelsæt for – eller mod – familiefonde bl.a. indføres ved en direkte henvisning til fondslovenes bestemmelser om fortrinsret til familiemedlemmer. Det skyldes ikke mindst, at fondsretten og skatteretten bygger på to modsatrettede synspunkter.

Oprindeligt stammer fondslovenes bestemmelser tilbage fra fondsreformation, hvor der i 1978 blev nedsat en arbejdsgruppe med henblik på at modernisere reguleringen af fonde.¹⁰ Dengang skelnede udvalget til grundlovens § 84, der indeholder et forbud mod oprettelse af såkaldte familiefideikommissor. Grundlovens forbud gælder dog ikke familiefonde, men da de underliggende mekanismer kan være nært beslægtede, blev det ikke desto mindre drøftet, om den dagældende aftalefrihed til at stifte familiefonde skulle opretholdes, reguleres eller forbydes.

Et flertal tilsluttede sig en fondsretlig regulering af familiefonde i form af en begrænsning i adgangen til alene at kunne tilgodesee familiemedlemmer, der lever på stiftelsestidspunktet, og én i forhold til disse ufødt generation. Blandt argumenterne for dette resultat var, at reglen tilgodeså stifterens berettigede interesse i at værne om familie, samt at et totalforbud let kunne indebære, at virksomhedsejere afstod fra at lade virksomheder overgå til fonde til skade for virksomhedernes overlevelsesmuligheder.¹¹

Fondsretligt ønskede man således at opretholde incitamentet til flere fondsstiftelser med formuleringerne i fondslovens § 7 og erhvervsfondslovens § 28, mens skatteretten i direkte kontrast – ved en henvisning til selvsamme bestemmelser – modvirker den tilsigtede effekt ved at undergive sådanne familiefonde et mere bebyrdende regelsæt skatteretligt.

Yderligere præges overdragerens beslutning af adgangen til at foretage generationsskifte med skattemæssig succession til visse familiemedlemmer efter aktieavancebeskatningslovens § 34. Disse regler tilskynder ved deres udformning i højere grad til, at kapitalandelene bibeholdes i personligt regi blandt familiemedlemmerne, fremfor at de overdrages til en erhvervsdrivende fond, der blandt sine formål kan have almenvelgørende eller på anden måde almennyttige formål.

Der er således en lang række regler, der gennem incitament og skattemæssige begrænsninger påvirker virksomhedsejerens overvejelser og dermed den endelige beslutning om, hvad der bedst tjener virksomhedens fortsatte beståen. Skal det politiske ønske om flere fondsejede virksomheder realiseres, er det i sagens natur ikke tilstrækkeligt blot at tilbyde en ordning for overdragelse af kapitalandele til fondseje. Ordningen må tillige være tilstrækkeligt attraktiv til at kunne konkurrere med skattelovgivningens øvrige muligheder.

I det følgende afsnit gennemgås de overordnede kriterier for de eksisterende muligheder med henblik på at give indsigt i ordningernes respektive anvendelsesområde.

4. ANERKENDTE OVERDRAGELSESMÅDER

4.1 DEN NYE FONDSMODEL

Den nye fondsmodel, successionsmodellen, der blev vedtaget med virkning den 1. januar 2021, giver fysiske personer og dødsboer adgang til at overdrage en virksomhed til en erhvervsdrivende fond ved gave eller arv, uden at dette udløser avancebeskatning ved overdragelsen. Overdragelsen skal tilgå grundkapitalen, hvilket ligeledes sikrer, at gaveoverdragelsen i form af kapitalandele ikke er indkomstskattepligtig for fonden.

Modellen bygger på et successionsprincip, men adskiller sig ved, at modtageren på overdragelsestidspunktet opgør en "stifterskat". Stifterskatten opgøres på grundlag af overdragerens avance, men efter den skattesats, der gælder for fonde, og udgør således fondens maksimale latente skatteforpligtelse. Fonden overtager derved overdragerens forpligtelse til betaling af skat af den skattemæssige avance – dog til en lavere procentsats.

Anvendelsen af reglerne er betinget af en række komplekse krav og opgørelser. Særligt kendetegnende for anvendelsesområdet er, at fonden ved den første overdragelse skal opnå mere end 50 pct. af stemmerne og mindst 25 pct. af kapitalen i det overdragne selskab. Dette overdragelseskrav ses at hidrøre fra den tværministerielle arbejdsgruppe, der på baggrund af en fortolkning af den politiske aftale vurderede, at en overdragelse af virksomheden (i bestemt form) forudsatte, at fonden reelt skulle opnå bestemmende indflydelse.¹²

Et sådant krav afskærer imidlertid potentielle kandidater, som efter nøje overvejelser ønsker at sikre, at kompetencen til at træffe afgørende driftsmæssige og strategiske beslutninger ikke kan udøves af en enkelt kapital ejer alene. Blandt de eksisterende fondsstiftelser ses eksempelvis ejerkonstruktioner, hvor beslutningskompetencen er fordelt mellem tre eller flere ligestillede kapitalejere, således at enhver væsentlig beslutning forudsætter tilslutning fra flere parter. Dette formål/hensyn kan således ikke forenes med successionsmodellen.

Det er endvidere kendetegnende for modellen, at selskabet hverken må udgøre en "pengetank" som defineret i aktieavancebeskatningslovens § 34

på overdragelsestidspunktet eller i de efterfølgende fem år. Pengetanksreglen og den tilhørende femårige udvidelse af kravet er indført med henblik på at sikre, at adgangen til succession forbeholdes overdragelsessituationer, hvor det kan være vanskeligt for fonden at tilvejebringe den nødvendige likviditet til betaling af skatten.

I et samfundsmæssigt perspektiv forekommer dette hensyn dog vanskeligt at begrunde, når det samtidig tages i betragtning, at kapitaliserede fonde i højere grad ville opnå fleksibilitet til at iværksætte nye forretningsområder eller ekspandere virksomheden, ligesom det ville være muligt at øge uddelingsniveauet til opfyldelse af fondens formål. Kravene reducerer ikke blot omfanget af potentielle overdragelser unødigt, men medfører tillige ekstra administrative byrder i forbindelse med løbende kontrol af aktivernes sammensætning og værdiansættelse, hvilket har en negativ indvirkning på overdragerens beslutning om at give uigenkaldeligt afkald på kapitalandele til fordel for en fond.

Forfalder stifterskatten som følge af pengetanksreglen, kan fonden muligvis modvirke effekterne ved at foretage hensættelser til senere uddelinger til almenvelgørende eller på anden måde almennyttige formål, jf. aktieavancebeskatningslovens § 35 D, stk. 5, 2. pkt. Modregningen forudsætter dog, at fonden ikke har opnået fradrag for de foretagne hensættelser, jf. aktieavancebeskatningslovens § 35 D, stk. 5, 2. pkt.

Herudover må familiemedlemmer ikke være tillagt fortrinsret til uddelinger fra fonden. Det fremgår supplerende af bemærkningerne til bestemmelsen, at fortrinsretten skal fortolkes i overensstemmelse med erhvervsfondslovens § 28, stk. 2, og er således ikke til hinder for, at der kan ske uddeling til et familiemedlem på lige fod med andre.¹³

Udtrykket ”på lige fod med andre” indebærer ikke, at fonden i vedtægten kan have et specifikt familiemæssigt formål, der er ligestillet med andre ikke-familiemæssige formål. Bemærkningerne afklarer blot, at familiemedlemmer godt kan være omfattet af den kreds af flere potentielle modtagere, som fonden efter et generelt formuleret formål kan støtte gennem uddelinger. Hvis fondens faktiske virke imidlertid udgør en subtil fortrinsret, er betingelserne for anvendelsen af regelsættet ikke opfyldt.

Selvom formålene ikke må være af familiemæssig karakter, tillægges stifteren dog i regelsættet en vidtrækkende adgang til at tilgodese formål efter eget ønske, idet uddelingsformålene ikke nødvendigvis behøver at være almenvelgørende eller på anden måde almennyttige.

Indirekte vil sådanne ikke almennyttige eller almenvelgørende formål imidlertid have en afledt negativ virkning på afdragsmekanismen for stifterskatten, jf. aktieavancebeskatningslovens § 35 D, stk. 4. Bestemmelsen stipulerer, at modtagne udbytter fra det overdragede selskab som udgangspunkt udløser en afdragsbetaling på stifterskatten. Anvendes de modtagne midler til almenvelgørende eller på anden måde almennyttige formål, kan skatteværdien heraf direkte modregnes i den forfaldne stifterskat, og der udløses dermed ingen betalbare skatter.

Denne modregningsadgang gælder imidlertid ikke, hvis midlerne uddeles til formål, der ikke er almenvelgørende eller på anden måde almennyttige. I så fald kan den forfaldne stifterskat ikke nedbringes på anden måde end ved afregning af en del af det modtagne udbytte, som har udløst pligt til afdrag på stifterskatten. Konsekvensen heraf er, at fonden reelt betaler avanceskat beregnet med fondens skattesats på 22 pct. af den del af udbyttet, der tilgår formål, der ikke er almenvelgørende eller på anden måde almennyttige, indtil den fulde stifterskat inklusive forrentning er indfriet.

Endvidere er det særpræget for modellen, at overførselsreglen i selskabsskattelovens § 3, stk. 4, sættes ud af kraft, indtil stifterskatten er endelig afviklet. Under visse betingelser kan fonde i medfør af reglen overføre driftsselskabets skattepligtige indkomst til indregning i fondens skattepligtige indkomst mod at uddele eller hensætte et tilsvarende beløb til almenvelgørende eller på anden måde almennyttige formål.

Da reglen er suspenderet midlertidigt, så længe der er en saldo for stifterskatten, vil koncernens samlede skattetilsvær således være højere end for andre fonde, der ikke har fået overdraget en virksomhed med den tilpassede successionsordning.

De mange komplekse krav og administrative opgørelser må uundgåeligt have haft en direkte indvirkning på successionsmodellens manglende succes, og dermed bidraget til at holdingmodellen i stedet har været det foretrukne alternativ.

4.2 HOLDINGMODELLEN

Efter den såkaldte "holdingmodel" kan kapitalejeren i et holdingselskab vedtage at lade kapitalandelene i et underliggende driftsselskab overdrage til en erhvervsdrivende fond, uden at dette udløser beskatning eller betaling af afgifter for henholdsvis fonden, holdingselskabet eller dets fysiske aktionær.

Grundlaget for skattefriheden tager udgangspunkt i de almindelige skatteretlige bestemmelser, hvormed holdingselskabet på den ene side er skattefrit af aktie-avancen på bl.a. koncern- eller datterselskabsaktier, mens fonden på den anden side heller ikke er skattepligtig, såfremt værdierne tilføres fondens grundkapital.

Holdingmodellen var tidligere reguleret i rets- og administrativ praksis¹⁴, men blev i forbindelse med vedtagelsen af successionsmodellen kodificeret i ligningslovens § 16 A, stk. 4, nr. 4, med visse tilpasninger.

Lovfæstelsen indebærer, at der forud for overdragelsen af kapitalandelene skal søges om tilladelse, idet overdragelsen ellers vil blive beskattet som maskeret udbytte hos den ultimative aktionær. Skattemyndighederne er i lovbemærkningerne blevet instrueret i at praktisere og give tilladelse i overensstemmelse med den eksisterende praksis på området.¹⁵ Tidligere afgørelser truffet forud for reglernes vedtagelse udgør dermed et relevant fortolkningsbidrag.

Tilladelsen kan opnås under betingelse af, at overdragelsen sker til en fond, som hovedsageligt har formål af almennyttig eller almenvelgørende karakter. Fondens må derved ikke tilgodese en bestemt familie, men en mindre og tidsbegrænset forpligtelse til at vedligeholde den fysiske aktionærs gravsted kan accepteres.¹⁶

Da holdingmodellen bygger på de eksisterende regler, er der som sådan ingen nedre grænse for, hvor stor en kapitalandel der skal overdrages. Overdragelsen skal dog ske under iagttagelse af selskabslovens § 195. Dette indebærer, at beslutningen er tillagt generalforsamlingen, som kan vedtage at donere midler til almennyttige eller hermed ligestillede formål, forudsat at gaven under hensyntagen til dens formål, selskabets økonomiske stilling og omstændighederne i øvrigt må anses for rimelig.

Derudover er modellen i praksis forbundet med den udfordring, at kapitalejeren på forhånd med en rimelig grad af specificitet skal angive de almenvelgørende eller almennyttige formål, som midlerne skal anvendes til. Af den offentliggjorte praksis ses der således eksempler på, at Skatterådet ikke har givet tilladelse, hvis formålets ordlyd kan give anledning til uddelinger, som både kan være almennyttige og ikke-almennyttige.¹⁷

4.3 OVERDRAGELSE I KOMBINATION MED GENERATIONSSKIFTE

Har virksomhedsejeren et bærende ønske om både at tilgodese almenvelgørende eller på anden måde almennyttige formål og at sikre sine børn og børnebørn økonomisk, vil dette hverken være direkte muligt gennem successionsmodellen eller holdingmodellen.

Der er imidlertid intet til hinder for, at kapitalinteresserne opdeles og overdrages til henholdsvis familiemedlemmer og en fond efter forskellige regelsæt.

Dette kan eksempelvis ske i medfør af aktieavancebeskatningslovens § 34, hvorefter virksomhedsejeren i levende live kan overdrage kapitalandele i en virksomhed til bl.a. børn og børnebørn med skattemæssig succession. Overdragelser efter bestemmelsen kræver, at de enkelte overdragelser udgør mindst 1 pct. af selskabskapitalen, jf. aktieavancebeskatningslovens § 34, stk. 1, nr. 2. Desuden må den overdragne virksomhed - ligesom ved successionsmodellen - ikke udgøre en pengetank, jf. aktieavancebeskatningslovens § 34, stk. 1, nr. 2.

Herefter vil det i kombination med successionsfundsmodellen være muligt at overdrage op til 75 pct. af selskabskapitalen til familiemedlemmer, forudsat at fonden med de resterende 25 pct. er tillagt den bestemmende indflydelse i selskabet. Foretages generationsskiftet alternativt i kombination med holdingmodellen, er fleksibiliteten til at sammensætte ejerskabsfordelingen - både for så vidt angår de økonomiske rettigheder og rådighed over stemmerettighederne - endda endnu større, idet der ved holdingmodellen ikke gælder et sådant formelt ejerskabskrav.

Overdrages kapitalandelene som gave til eksempelvis børn eller børnebørn, kan der samtidig kompenseres for den latente skatteforpligtelse ved enten et subjektivt nedslag i handelsværdien eller ved en objektiv beregning af passivposten efter kildeskattelovens § 33 D. Hertil kommer, at gaveafgiften under visse betingelser yderligere kan nedsættes fra 15 pct. til 10 pct. i henhold til boafgiftslovens § 23 a.

4.4 OPSUMMERING OG ØKONOMISKE KONSEKVENSER VED MODELLERNE

Det er i de foregående afsnit blevet behandlet, at successionsmodellen og holdingmodellen alene kan anvendes til ikke-familienære formål, samt at kompleksiteten forbundet med anvendelsen af de respektive modeller er væsentligt forskellig. Det er endvidere blevet behandlet, at varetagelsen af familiemæssige hensyn er mest skattemæssigt fordelagtig ved overdragelsen til personligt regi.

I nedenstående tabel er de væsentligste forskelle opsummeret, hvortil der er foretaget simplificerede beregninger af den effektive skattebyrde ved overdragelse efter de forskellige muligheder.

	Den nye successionsmodel	Holdingmodellen	Generationsskifte (familiemedlemmer)	Familiefond
Fondens vedtægtsmæssige formål	Alle ikke- familienære formål	Hovedsageligt almenvælgørende eller almennyttige	N/A	Alle
Krav om kontrol af virksomhed	Ja	Nej	Nej	Nej
Pengetanksregel	Ja	Nej	Ja	Nej
Overdragelse med succession	Ja (men stifterskat)	Nej (men skattefri)	Ja	Nej
Behandling for modtagende fond	Skattefri	Skattefri ved tilførsel til grundkapital	N/A	Skatte- eller afgiftspligtig
Suspension af overførselsreglen	Ja	Nej	N/A	Nej
Effektiv skattebyrde ved overdragelse	ca. 22 %	0 %	7,8-15 %	22-64 %

Med udgangspunkt i ovenstående opsummering uddybes sammenligningen i det følgende gennem en beregning af udvalgte nøgletal for de forskellige overdragelsesmuligheder. Beregningerne er baseret på en række forenklede forudsætninger, der præsenteres nedenfor og danner grundlag for den efterfølgende tabel.

Samtlige beregninger er baseret på den forudsætning, at markedsværdien af de overdragede kapitalandele udgør 100 mDKK, hvilket tillige svarer til over-

dragerens skattepligtige avance ved overdragelsen. Det er derudover forudsat, at driftsselskabet realiserer et årligt afkast på 10 mDKK, samt at afkastet – efter betaling af eventuelle skatter – udloddes i sin helhed til opfyldelse af det formål, der ligger til grund for den pågældende etablering.

Sammenligningsgrundlaget er beregnet over en 13-årig periode, svarende til den tidshorizont, inden for hvilken stifterskatten ved anvendelse af successionsmodellen – inklusive påløbne renter – vil være fuldt ud afdraget under de angivne forudsætninger.

Indledningsvist beskrives det direkte skattepligtige salg til en 3. part som sammenligningsgrundlag, hvor stifteren og dennes familie modtager et salgsprovenu ved afståelsen.

AFSTÅELSE TIL 3. PART

Ved en direkte overdragelse til 3. part i form af salg af kapitalandele i driftsselskabet vil aktieavancebeskatningen kunne opgøres til 42 mDKK, hvorved nettoprovenuet på 58 mDKK forudsættes geninvesteret i statsobligationer med en fast rente på 4 pct., svarende til et samlet afkast på ca. 30 mDKK over en 13-årig periode. Det årlige afkast beskattes, og afkastet efter skat forudsættes anvendt til almennyttige uddelinger uden fradragsret for giver. Alternativt kan provenuet efter skat anvendes til familiemæssige formål, uden at dette vil påvirke beregningen.

Det samlede skattetilsvaret over den 13-årig periode vil i dette scenarie udgøre ca. 54,67 mDKK, mens indkomsten efter skat til brug for uddelinger udgør 17,5 mDKK. Den effektive beskatningsprocent er over perioden 42 pct.

Det oprindelige nettoprovenu på 58 mDKK er uændret intakt ved periodens udløb og kan evt. disponeres til fordel for almennyttige formål eller tilgodesee familiemedlemmer.

GENERATIONSSKIFTE

Ved generationsskifte af virksomheden til næste generation vil selve generationsskiftet udløse gaveafgift på 10 pct. efter reduktion for passivpost. Gaveafgiften forudsættes berigtiget af gavegiver af dennes beskattede midler, men kan tillige berigtiges af gavemodtager.

Det er forudsat, at det løbende driftsresultat på 10 mDKK årligt anvendes med 50 pct. til almennyttige uddelinger med fradragsret for selskabet, svarende til 65 mDKK over den 13-årige periode, mens den resterende del anvendes til betaling af selskabsskat samt øvrige formål uden fradragsret, svarende til 14,3 mDKK i skattebetalinger og 50,7 mDKK til øvrige formål.

Det samlede skattetilsvaret over en 13-årig periode vil i dette scenarie udgøre ca. 22,1 mDKK inkl. gaveafgiften, mens værdien af virksomheden er intakt med 100 mDKK. Den nye ejer af virksomheden har imidlertid succederet i den oprindelige anskaffelsessum og har derved overtaget forpligtelsen i form af en latent

skat på 42 pct. af avancen, som udløses, når eller hvis virksomheden afstås. Såfremt dette sker, vil den samlede avancebeskatning nå samme niveau som ved den direkte afståelse af kapitalandelene i virksomheden, og der er således reelt tale om en udskydelse af beskatningen mellem generationerne.

Der er ikke i beregningen medregnet beskatning hos modtagerne af uddelinger.

DEN NYE SUCCESSIONSMODEL

Ved anvendelse af den nye successionsmodel udløses der ikke skat ved selve overdragelsen, men der opgøres i stedet en saldo for stifterskat, som forrentes løbende.

Det er i eksemplet forudsat, at driftsselskabets løbende resultat efter skat så vidt muligt udloddes til fonden som udbytte til brug for almennyttige uddelinger. Modtagelsen af udbytte udløser en afdragsvis nedbringelse af stifterskattesaldoen, som i størst muligt omfang søges udlignet ved uddelinger til almennyttige formål. Da stifterskatten imidlertid forrentes løbende og forfalder til betaling på årlig basis – og fonden ikke har andre indkomstkilder eller likvider til rådighed – sker indfrielsen af den årlige renteforpligtelse og det forholdsmæssige afdrag på stifterskattesaldoen i eksemplet via en kombination af direkte vederlæggelse af det modtagne udbytte og en indirekte udligning ved uddelinger fra fonden til almennyttige formål.

Ved maksimal anvendelse af de modtagne udbytter til almennyttige uddelinger vil stifterskatten være fuldt afdraget efter 13 år, hvilket vil medføre almennyttige uddelinger på 96,3 mDKK og faktisk betaling af stifterskat i fonden på ca. 5 mDKK (hovedsageligt hidrørende fra den løbende forrentning af stifterskattesaldoen).

Da overførselsreglen imidlertid sættes ud af kraft, så længe der består en positiv stifterskattesaldo, vil driftsselskabet dog fortsat løbende skulle svare selskabsskat af indkomsten. Ved en skattepligtig indkomst på 10 mDKK årligt udgør dette 28,6 mDKK i selskabsskat over en 13-årig periode.

Samlet set medfører ovenstående, at den løbende indkomst over perioden fordeles med betalbare skatter på ca. 33,7 mDKK og almennyttige uddelinger på 96,3 mDKK til glæde for samfundet. Værdien af virksomheden er efter udløbet af de 13 år intakt med 100 mDKK.

Den effektive beskatning af indkomsten over perioden udgør ca. 26 pct., svarende til 22 pct. af indkomsten med tillæg af skat af forrentningselementet vedrørende stifterskatten.

Der er ikke i beregningen medregnet skat hos modtagerne af uddelingerne.

HOLDINGMODELLEN

Ved anvendelse af holdingmodellen udløses der i lighed med successionsmodellen ingen betalbare skatter ved selve overdragelsen, og der opgøres ingen latent skatteforpligtelse.

Det er i eksemplet forudsat, at driftsselskabets løbende resultat efter skat så vidt muligt udloddes til fonden som udbytte til brug for almennyttige uddelinger. Herved kan udbyttet indgå i overførselsreglen med fradragsret for driftsselskabet. Det er dog en betingelse, at udbyttet anvendes eller hensættes til almennyttige eller almenvelgørende formål og er uddelt inden for en 5-årig periode.

Samlet set medfører ovenstående, at den løbende indkomst over perioden fordeles med 0 mDKK i betalbare skatter, og hele overskuddet anvendes til almennyttige uddelinger på 130 mDKK. Den effektive beskattning af indkomsten over perioden er således konverteret til almennyttige uddelinger. Værdien af virksomheden er efter udløbet af de 13 år intakt med 100 mDKK.

Der er ikke i beregningen medregnet skat hos modtagerne af uddelingerne.

FAMILIEFONDEN

Som nævnt indledningsvist er overdragelse til en familiefond nærmest udtryk for et fiskalt forbud.

Ved en overdragelse af kapitalandelene i driftsselskabet til en familiefond vil avancebeskatningen ved afståelsen kunne opgøres til 42 pct., samtidig med at fonden ved stiftelsen skal afregne 20 pct. afgift ved modtagelsen af kapitalandelene. Finansieringen af denne skatte- og afgiftsbetaling vil enten skulle trækkes ud af virksomheden ved realisation af selskabets aktiver, hvorved værdien forringes, og kapitalgrundlaget i selskabet udhules, eller skulle finansieres af andre frie midler.

Med henblik på at tilvejebringe et konsistent sammenligningsgrundlag forudsættes det, at skatte- og afgiftsforpligtelsen finansieres af kapitalejeren med øvrige beskattede midler, hvorved såvel handelsværdien af de overdragede kapitalandele som driftsselskabets løbende afkast kan fastholdes på samme niveau som ved de øvrige overdragelsesmodeller til fondseje. Da skatte- og afgiftsbetalingen, der skal afregnes af øvrige frie midler uden for virksomheden, beløbsmæssigt opgøres til 62 mDKK, må dette dog i sig selv være at anse for skattemæssigt prohibitivt.

Overførselsreglen mellem selskabet og fonden kan reelt ikke finde anvendelse, idet fonden også forudsættes at foretage uddelinger til familien, hvorved betingelserne for overførselsreglen ikke kan opfyldes. Driftsselskabet vil derfor løbende skulle svare fuld selskabsskat af indkomsten. Ved en årlig indkomst på 10 mDKK medfører dette en samlet selskabsskattebetaling på 28,6 mDKK over en 13-årig periode.

Fonden vil modtage skattefrie datterselskabsudbytter og vil dermed ikke have skattepligtige indtægter eller betalbare skatter. Herved vil udelingsfradraget for almennyttige uddelinger være uden værdi og fortabes derfor, idet udelingsfradraget hverken kan udnyttes eller fremføres.

Samlet medfører ovenstående, at den løbende indkomst over perioden fordeles med betalbare skatter på ca. 90,6 mDKK (hvoraf 62 mDKK kommer fra

andre kilder), og at fonden foretager almennyttige uddelinger på 50,7 mDKK samt et tilsvarende niveau til familiemæssige formål.

Efter periodens 13 år er virksomhedens værdi i eksemplet uændret på 100 mDKK. Der er ikke i beregningen medregnet beskatning hos modtagerne af uddelingerne.

Resultatet af de respektive scenarier er opsummeret nedenfor:

	Afståelse til 3. part	Generationsskifte	Den nye successionsmodel	Holding-modellen	Familiefond
Almennyttige uddelinger	17,5 mDKK	65 mDKK ²	96,3 mDKK ⁴	130 mDKK	50,7 mDKK
Familiemæssige uddelinger/udlodninger	0 mDKK	50,7 mDKK	N/A	N/A	50,7 mDKK
Skatte- eller afgiftsbetaling ved overdragelse	42 mDKK	7,8 mDKK ³	0 mDKK	0 mDKK	62 mDKK ⁶
Betalbare skatter af renteindtægter på obligationer (4%)	12,67 mDKK ¹	N/A	N/A	N/A	N/A
Betalbare skatter i driftsselskab	N/A	14,3 mDKK	28,6 mDKK	0 mDKK	28,6 mDKK
Betalbare skatter i fonden	N/A	N/A	5,07 mDKK ⁵	0 mDKK	0 mDKK
Samlet skattetilsvær	54,67 mDKK	22,1 mDKK	33,7 mDKK	0 mDKK	90,6 mDKK

¹ Beregningen er foretaget med udgangspunkt i det opgjorte provenu efter aktieavancebeskatning (58 mDKK).

² Uddelingerne antages at være fradragsberettigede i medfør af ligningslovens § 12, stk. 3.

³ Beløbet er erlagt af beskattede midler.

⁴ Det årlige uddelingsniveau varierer, idet den disponible likviditet tillige anvendes til indfrielse af forfaldne rentetilskrivninger vedrørende stifterskatten, jf. aktieavancebeskatningslovens § 35 D, stk. 6.

⁵ Skattebetalingen vedrører indfrielse af forfaldne rentetilskrivninger, der knytter sig til stifterskatten.

⁶ Skatte- og afgiftsbetalinger er erlagt med beskattede frie midler hidrørende fra kilder uden for den over-dragne virksomhed.

Fra et samfundsperspektiv kan der argumenteres for, at modellerne skal vurderes ud fra den samlede samfundsmæssige nytteværdi, der i de forenkede beregninger består af summen af de direkte betalte skatter og almen-nyttige uddelinger. I et sådant perspektiv vil der over tid ikke være væsentlig forskel på modellerne, da disse netop primært adskiller sig ved, hvem der har retten til at disponere over afkastet; henholdsvis om afkastet skal anvendes til velgørende formål efter fondsbestyrelsens beslutning, eller om afkastet skal tilgodese politiske interesser via modtagne skattebetalinger.

Uanset om det er hensynet til muligheden for at gennemføre flest mulige almennyttige uddelinger eller et ønske om at minimere skattebyrden ved overdragelsen af selskabet, som vægter højest for stifter ved valg af model for fondsetableringen, kan det af ovenstående udledes, at holdingmodellen er den model, hvor stifter – via den fremtidige fondsbestyrelse – får størst muligt indflydelse på anvendelsen af afkastet fra den overdragne virksomhed til almennyttige formål, samtidig med at selskabets kapitalgrundlag holdes intakt, og dermed at virksomhedens konkurrenceevne alt andet lige fastholdes. Såfremt hensynet til familiemæssige formål er væsentligt for stifter, vil holdingmodellen i kombination med generationsskiftemodellen bedst tilgodese disse hensyn.

Den nye successionsmodel er udtryk for en henstand med betaling af avance-skatten mod løbende forrentning, hvilket reducerer det disponible uddelingsniveau, idet fondens likviditet tillige skal anvendes til betaling af de forfaldne renter. Hertil kommer, at suspensionen af overførselsreglen medfører, at avancebeskatningen ikke kan reduceres gennem almennyttige uddelinger, men pålægges betalt gennem beskatning af datterselskabets skattepligtige indkomst. Herved reduceres den oprindelige stifters indflydelse på anvendelse af det fremtidige afkast fra virksomheden til almennyttige formål.

Endelig bidrager det samlede skattetilsvær, der er forbundet med stiftelse og drift af en familiefond, til at forklare, hvorfor der ikke længere etableres familiefonde i Danmark. Hertil kommer, at det formentlig vil være en hindring at finansiere de pålagte skatte- og afgiftskrav af frie midler uden for selskabet, som forudsat i ovenstående beregninger, hvorved det vil være nødvendigt at anvende eller realisere driftsselskabets aktiver, således at driftsselskabet kan udlodde den nødvendige kontantværdi som udbytte til virksomhedsejeren forud for etableringen til brug for skatte- og afgiftsbetalingen. Under normale omstændigheder vil dette yderligere reducere virksomhedsejerens incitament til at etablere en familiefond.

5. AFSLUTTENDE REFLEKSIONER OVER RETSTILSTANDEN

Desværre har successionsmodellen ikke opnået den tilsigtede gennemslagskraft, og den konstaterbare udvikling på området viser, at holdingmodellen i mangel af bedre alternativer har bibeholdt sit indpas som den foretrukne dispositionsform ved overdragelse af kapitalandele til fondseje.

Det vil formentlig ikke være helt forkert at påstå, at de mange komplekse krav og administrative opgørelser har været den primære årsag. I den sammenhæng bør det nævnes, at arbejdsgrupperne, der udformede fondsmodellen, opererede inden for en snæver økonomisk ramme på 360 mio. kr. årligt, hvilket uundgåeligt har sat sit præg på modellens udformning.

Det er imidlertid nærliggende at overveje, om det ikke på længere sigt vil påføre samfundet større økonomiske omkostninger at undlade at tilvejebringe attraktive rammer for overdragelse af danske virksomheder til fondseje – bl.a. i form af mistede arbejdspladser og tabte samfundsmæssige uddelinger.

Tiden må vise, hvorvidt de nuværende overdragelsesformer til fondsregi på sigt vil bidrage til udviklingen af store danske virksomheder til gavn for det danske samfund og den danske arbejdsstyrke, som det historisk har været tilfældet. Dog giver Skatteudvalgets evaluering en berettiget anledning til at genoverveje reglerne med henblik på at tilvejebringe de rammer, som er nødvendige for den danske fondsmodels fortsatte fornyelse og beståen.

Med forhåbninger om, at der på ny iværksættes initiativer til at styrke og fremme den danske fondsmodel, bør et sådant arbejde overveje at tillade familieførmål – i hvert fald til en vis udstrækning ved eksempelvis at tillade, at en nærmere fastsat procentdel af fondens uddelinger kan tilgå familieførmål – alternativt at styrke det kombinerede ejerskab. Det vil hertil være ønskeligt at harmonisere de eksisterende generationsskifteregler for familiemedlemmer med fondsmodellen, således at valget – eller fravalget heraf – ikke bliver truffet på baggrund af skattemæssige byrder eller enkeltstående incitamenter, men reelt vil afspejle virksomhedsejerens velafvejede vurdering af, hvilke tiltag der bedst sikrer virksomhedens langsigtede overlevelse.

Sådanne tiltag vil også være samfundsgavnlige, idet overdrageren alt andet lige giver uigenkaldeligt afkald på kapitalandele, som herefter ikke kan tilbageføres til stifteren eller dennes nærtstående. Pålægges fonden for en tidsbegrænset periode at tilgodese familiemedlemmer, vil fortrinsretten derved udgøre en form for kompensation for, at familien ikke længere vil modtage værdier ad den almindelige arvevej. I medfør af fondsrettens regler vil denne fortrinsret endvidere bortfalde efter en periode, hvilket står i direkte modsætning til generationsskiftereglerne, hvor kapitalandele kan videreføres fra generation til generation.

NOTER

- ¹ Skatteudvalget 2025-26, SAU Alm. del - Bilag 80.
- ² Vækstplan DK fra april 2013.
- ³ Erhvervsfundsudvalgets rapport om fremtidens regulering af erhvervsdrivende fonde, side 15.
- ⁴ Oprindeligt fremsat i L 156 (FT 2019/20), der senere blev erstattet af L 29 (FT 2020/21).
- ⁵ Se bl.a. høringsvar fra DI, L 156 (FT 2019/20), bilag 1.
- ⁶ Evalueringen omfattede perioden 1. januar 2021 til og med 31. marts 2025.
- ⁷ Se fondsbeskatningslovens § 3, stk. 6, 2. pkt.
- ⁸ Skatteudvalget 2017/18, SAU Alm. del, Bilag 222, Side 24.
- ⁹ Se fondsbeskatningslovens § 3, stk. 6, sidste pkt.
- ¹⁰ Betænkning nr. 970/1982 om fonde.
- ¹¹ Side 51f i betænkning nr. 970/1982 om fonde.
- ¹² Rapport fra den tværministerielle arbejdsgruppe om succession til erhvervsdrivende fonde, Side 80.
- ¹³ Bemærkningerne til § 1, L 29 (FT 2020/21).
- ¹⁴ Se bl.a. SKM2009.29.H, SKM2002.211.LR, SKM2007.176.SR, SKM2010.467.SR, SKM2013.31.SR og SKM2018.79.SR.
- ¹⁵ Bemærkningerne til § 5, nr. 2, L 29 (FT 2020/21).
- ¹⁶ Ibid.
- ¹⁷ Bl.a. blev der ikke givet tilladelse i SKM2025.83.SR, da formål som støtte til institutioner, forskning, uddannelse samt kunst, musik og sport lige så vel kunne være erhvervsmæssige aktiviteter eller bestemte sportspersonligheder.